

Öppet stadsnät på marknadsmässiga villkor

AV OVE NILSSON

Efterfrågan på att bygga ut öppna stadsnät i Sverige ökar i takt med att slutpunkten för att uppfylla målen i den "digitala agendan" närmar sig. Svensk Infrastruktur är en av de aktörer som jobbar hårdast på marknaden just nu och tar gärna helhetsansvaret för projekten. Från förprojektering och informationsmöten med boende till grävarbeten och nät drift. – Vi vill visa att det finns en väg för kommunerna att på marknadsmässiga villkor erbjuda en väg att snabbt bygga ut stadsnäten, säger Johan Sundberg, operativ chef på Svensk Infrastruktur.

Riktmärket för den "Digitala agendan" är att 90 procent av alla hushåll och företag ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/sekund till år 2020.
Foto: Kent Lundqvist

Regeringens bredbandsstrategi har målsättningen att Sverige ska vara en bredbandsnation i absolut framkant. Riktmärket för den "Digitala agendan" är att 90 procent av alla hushåll och företag ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/sekund till år 2020. Redan till 2015 bör 40 procent ha tillgång till bredband med den hastigheten.

Drar mest fiber i landet

Detta gör att många kommuner nu arbetar med att se över möjligheten att bygga ut sina stadsnät och förse sina innevånare med fiber. Företaget Svensk Infrastruktur har sedan 2009 arbetat med att rita och bygga öppna stadsnät åt kommuner i Stockholmsområdet. Det rör sig om närmare 45 000 villahushåll i bland annat i Österåker, Täby, Järfälla, Vallentuna, Nacka, Upplands Väsby, Upplands-Bro och Danderyd.

– Vi gräver mellan 2-3 kilometer dagligen och vi är den aktör som gräver ner mest fiber per dag i Sverige just nu.

Erfarenhet och storskalighet

Många kommuner har investerat stora pengar i att bilda stadsnät, men det är ibland svårt att driva de här näten för en kommun.

Det behövs lite mer erfarenhet och storskalighet för att kunna hantera det. – Vår ambition har varit att visa att vi kan driva näten på marknadsmässiga villkor, utan bidrag från kommunerna. Det löser vi genom att få med mobilmaster, företag, bostadsrättsföreningar och villaområden i projekten. Vi välkomnar alla tjänsteleverantörer i våra nät, vilket gör att fastighetsägarna har tillgång till marknadens största tjänsteutbud. Med ett öppet stadsnät avses att en neutral aktör sköter driften så att alla leverantörer av TV, telefoni och bredband

kan vara med på lika villkor. Det ger kunderna större valfrihet, samtidigt som priset pressas ner tack vare den ökade konkurrensen.

– Vi är av den uppfattningen att den som sköter om nätet inte ska leverera egna tjänster, säger Johan Sundberg.

Förutsättningar för utveckling

Upplands Väsby kommun, norr om Stockholm och Sveriges IT-kommun 2011, har sedan många år arbetat målmedvetet med sina IT-frågor. Redan i slutet av 90-talet grävde Stokab ner fiber till ett 100-tal kommunala adresser. Det skapade ett stamnät och strategin var sedan att vänta på att marknadens behov skulle sköta utbyggnaden till hushåll och företag. Men så blev det inte. Kommunen bjöd därför 2008 in ett antal aktörer för att visa på den stora efterfrågan på bredband vilket ledde till att Svensk infrastruktur skrev markavtal 2009 och fibernätet kunde börja byggas ut.

– Det gjorde att vi snabbt levde upp till regeringens målsättning och kunde erbjuda de boende ett modernt bredband och att ge företagandet förutsättningar att utvecklas i kommunen, säger

Per-Ola Lindahl, utvecklingsstrateg och

Johan Sundberg,
operativ chef på
Svensk Infrastruktur.
Foto: Otto Marand

ansvarig för IT-arbetet i kommunen.

Marknadsmässiga villkor

Per-Ola Lindahl är noga med att understryka att Svensk Infrastrukturs tjänster inte upphandlats av kommunen, utan att de är en aktör bland många andra på marknaden. På det här sättet kan ett privat företag och marknaden sköta det som de är bäst på.

– I Upplands Väsby kommun utförs drygt 60 procent av alla välfärdstjänster av privata företag och kommunen ser alla dessa som samarbetspartners, berättar Per-Ola Lindahl. Det är likadant vad gäller detta. Det är väldigt viktigt att ha en god relation med alla våra leverantörer och utförare.

– Jag tycker det har fungerat utmärkt och vi som kommun slipper lägga resurser på att driva nätet. Kommunen behöver inte göra allting själv, säger Per-Ola Lindahl.

Planering och genomtänkt strategi

Det har blivit allt viktigare att kommunerna har en genomtänkt strategi för hur fiberutbyggnaden ska finnas med som en självklar del i samhällsplaneringen. Exempelvis då nya områden exploateras. Hur ska nya områden förses med fiber?

– I Upplands Väsby har vi som regel att alltid lägga ner ett tomrör då vi exempelvis bygger en ny cykelbana till ett område. Det underlättar enormt när fiber ska dras längre fram i tiden. En fiberutbyggnad kan också innebära en ökad belastning för det tekniska kontoret i och med att förläggningen ska besiktigas löpande.

– Det gäller att avsätta resurser för att klara av detta så att projektet inte blir stående, säger Per-Ola Lindahl. Det är en viktig angelägenhet att förse våra kommuninnevånare med fiber och då vill vi från kommunens sida stötta det arbetet.

Framtida möjligheter

Upplands Väsby har allt mer e-tjänster i kommunen och det blir en allt viktigare del av kommunens service och tjänsteutbud.

– Vi håller på med en ambitiös lokal digital agenda och ser att tillgång till snabbt bredband skapar helt nya möjligheter. Digitala tjänster kan skapa en mer kostnadseffektiv och individanpassad välfärd inom skola, vård och omsorg, säger Per-Ola Lindahl. Inom exempelvis äldreomsorgen provas

Per-Ola Lindahl är utvecklingsstrateg och ansvarig för IT-frågor i Upplands Väsby kommun. Foto: Rosie Alm

idag videosamtal där båda parter ser och hör varandra under samtalet. En robotliknande skärm som kan förflytta sig i bostaden och användas av både hemtjänst, läkare och anhöriga, sensorer som kan indikera exempelvis fall ur en säng, nattfrid, en tillsynstjänst med kamera och mikrofon för den som behöver ses till på natten och innebär att vårderna kan titta till utan att behöva resa dit. Något som de som prövar denna lösning tycker är ett mindre ingrepp i den personliga integriteten jämfört med att ha två vårdare som går in bostaden på natten och som ofta innebär att man vaknar och har svårt att somna om. Givetvis sker denna utveckling i nära dialog med kunden/vårdtagaren och utgångspunkten är att med hjälp av digital teknik ge möjligheter att själv klara saker som man idag behöver hjälp med. Ökad självständighet och livskvalitet.

– Framtiden kommer att innebära stora utmaningar för kommunen avseende vård och äldreomsorg. Befolkningsutvecklingen, med en allt större andel äldre, visar att kostnaden för hemtjänst beräknas öka mellan 20-35 % till år 2020 jämfört med 2013. Jag är övertygad om att vi kan göra nettobesparingar om vi använder välfärdsteknologi. Besparingen sker genom bland annat färre transporter, kortare insatstider, minskade behov av fysiska besök och digitala verktyg och robotar som ger stöd att själv klara exempelvis daglig hygien, säger Per-Ola Lindahl.

12 veckor i Upplands Bro

Vinsterna med ett öppet stadsnät är alltså att medborgarna får tillgång till ett snabbt

stadsnät med stort utbud samtidigt som de sparar pengar. Kommunen, i sin tur, uppnår målsättningen för den Digitala agendan snabbt. Den senaste utbyggnaden gjordes i Upplands Bro. Där skrevs markavtal i mitten av april och nätet var klart och i drift vid midsommar. På tolv veckor hade antalet hushåll och företag med bredband lyfts till omkring 90 procent.

– Vi hade ett mycket bra samarbete med Upplands-Bro där vi följde den modell vi arbetat fram under projekten i Täby och Upplands Väsby. Där byggde vi upp en tydlig process för hela kedjan. Från information till boende till riktlinjer för förstudier, kvalitetskontroll och besiktningar, berättar Johan Sundberg. Att ha stöd från kommunen är också viktigt på grund av att det ofta är de som kontaktas av innevånarna med frågor och ärenden.

– När vi förser 5-6000 hushåll i en kommun med fiber kommer det alltid att bli ett 30-tal samtal in till kommunen där personer fått ett staket nedsmutsat, eller en tomtpinne krökt. Men gör vi åtgärderna och besiktningarna tillsammans så blir det i slutändan ett bra resultat, säger Johan Sundberg.

Kliv i rankingen

Målen för den "Digitala agendan" går att uppnå genom marknaden och ett bra samarbete med kommunen. Och resultaten talar för sig själv. Svensk Infrastrukturs tre första kommuner, Täby, Upplands Väsby och Järfälla har alla flyttats högt upp i rankingen från Stadsnätsföreningen. Innan utbyggnaden låg de långt bak bland Sveriges 290 kommuner, till att nu vara 6:a (Järfälla), 3:a (Täby) och 2:a (Upplands Väsby). □